

**ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ І ТЕЛИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ
ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В ДОСЛІДНИХ
ГОСПОДАРСТВАХ МЕРЕЖІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІХ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**

Войтенко С.Л., д. с.-г. н, професор
Полтавська державна аграрна академія
Вишневецький Л.В., к. с.-г. н., с. н. с.
Сидоренко О.В., к. с.-г. н., с. н. с.
Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН,
с. Чубинське, Київська обл., Україна.

В умовах інтенсивного ведення молочного скотарства поруч із позитивними аспектами, в числі яких

створення високопродуктивних порід і стад, підвищення генетичного потенціалу худоби, поліпшення умов утримання і годівлі тварин не вирішеними залишаються ще багато проблем, серед яких поєднання високих надоїв корів з високим вмістом жиру і білку в молоці, вирощування ремонтного молодняку із живою масою відповідно до стандарту порід, скорочення сервіс-періоду та щорічне отримання теляти від корови, отримання стійких до захворювань тварин, підвищення якості молока, особливо в зоні сироваріння та багато інших. На вирішення цих та інших проблем спрямовані зусилля наукової спільноти галузевих установ Національної академії аграрних наук України, а ефективність їх втілення відображається в показниках діяльності суб'єктів плеїнної справи у скотарстві, підпорядкованих їм дослідних господарствах.

Для визначення стану найбільш розповсюдженій в Україні, а також в дослідних господарствах мережі НААН, української чорно-рябої молочної породи було проаналізовано продуктивність тварин за показниками, передбаченими Інструкцією з бонітування великої рогатої худоби молочних та молочно-м'ясних порід.

За результатами досліджень встановлено, що на початку 2018 року українську чорно-рябу молочну породу утримували в 17 дослідних господарствах за загальної чисельності поголів'я 11794 голів, серед яких 6183 голів корів. Переважна більшість пробонітованих тварин належала до чистопородних та IV-го покоління.

Аналіз корів української чорно-рябої молочної породи за віком в отеленнях свідчить, що в дослідних господарствах утримують у

переважній більшості корів з двома - п'ятьма отеленнями, причому кількість корів у віці двох лактацій більша, ніж з наступними. В частині племінних стад утримуються корови у віці 10-ти лактацій, але їх лише 27 голів серед дослідженого поголів'я. Тобто, в більшості племінних стад дослідних господарств мережі НААН, як і в цілому по галузі молочного скотарства України, існує проблема тривалості господарського використання корів.

Оцінка корів за віком першого отелення та віком в отеленням вказує на не однорідність стад за даними показниками. Так, середній вік корів української чорно-рябої молочної породи в отеленнях в стадах дослідних господарств становив 2,8 отелення за меж показнику 1,3 - 4,5 отелення. Середній вік корів при першому отеленні становив 27,9 місяців за варіації показнику від 25 до 32 місяців. Кількість уведених первісток в стадо, яка залежить від наявності нетелів та необхідності заміни повновікових корів, у стадах дослідних господарств становила в середньому 29,9% за мінімального значення 13,8% і максимального – 77%.

Моніторинг корів української чорно-рябої молочної породи за надоями засвідчив, що в середньому вони продукують 6090 кг молока за лактацію, але при цьому межі показнику досить суттєві: від 4173кг до 9233кг. Вміст жиру в молоці корів племінних стад практично не різнився в залежності від дослідного господарства і в середньому становив 3,8%. Для корів даної породи встановлена тенденція підвищення надою із збільшенням кількості лактацій та визначено, що до селекційної групи відібрані корови з найвищим надоєм.

Аналіз живої маси корів побічно вказує на різні умови утримання тварин, підтвердженням чого слугує розмах мінливості показнику від 499 кг до 628 кг при середньому значенні ознаки на рівні 565 кг. Корови селекційного ядра за живою масою дещо поступалися тваринам з третьою лактацією.

Оцінка корів – первісток за формою вимені засвідчує перевагу тих, що мали чашоподібну форму. Інтенсивність молоковіддачі у корів-первісток досліджуваної породи в середньому становила 1,87 кг/хв. Серед оцінених за типом будови тіла первісток української чорно-рябої молочної породи в дослідних господарствах майже 45% мали відмінну оцінку за відсутності особин з не задовільною оцінкою.

Аналіз стану осіменіння корів досліджуваної породи дав змогу встановити, що 85,2% з них були спаровані штучно в основному бугаями поліпшувачами. Частка запліднених корів від першого осіменіння становила 59% за варіювання показнику в межах 18-87%. Серед телиць української чорно-рябої молочної породи штучно

осімененними було майже 60% поголів'я. Середня жива маса телиць при першому осіменінні в стадах дослідних господарств мережі НААН становила 405 кг за зміни показнику від 360 кг до 584 кг. Аналіз віку телиць української чорно-рябої молочної породи при першому осіменінні засвідчує, що в дослідних господарствах їх осіменяють при досягненні віку 17,6 місяців за деякої мінливості показнику серед племінних стад (15,0 – 23,2 місяців).

Загально визнано, що поруч із молочною продуктивністю суттєве значення для інтенсивного розвитку галузі молочного скотарства відведено відтворювальній здатності корів. Нашими дослідженнями доведено, що серед 17 племінних стад дослідних господарств мережі НААН, більша частина корів української чорно-рябої молочної породи мала сервіс-періоду понад 90 днів. Майже 90% корів характеризувались легким перебігом отелень і лише 8% – важким. Не значний відсоток корів – 3,1%, народжували телят мертвими. Збереженість телят української чорно-рябої молочної породи в стадах дослідних господарств мережі НААН досить висока – в середньому 94,3%.

Середній вік корів при вибутті із стада становив 4 лактації, або 54,4 місяців, при цьому переважна більшість із них вибувала через захворювання.

Як засвідчують результати наших досліджень, середня жива маса ремонтних телиць у 6-ти місячному віці становила 174 кг, але при цьому майже половина тварин не відповідали вимогам стандарту. В 12-місячному віці середня жива маса ремонтних телиць української чорно-рябої молочної породи в стадах дослідних господарств склала 297 кг за збільшення численності тих, які відповідали або перевищували вимоги стандарту породи. У 18-місячному віці кількість телиць, які за живою масою були вище стандарту породи, становила 66% від загальної кількості досліджуваних тварин по породи за середнього показнику живої маси -399 кг.

Висновки. Моніторинг тварин української чорно-рябої молочної породи в 17 племінних стадах дослідних господарств мережі НААН дав змогу зробити наступні висновки:

1. тварини не однорідні за показниками продуктивності, що дозволить удосконалювати породу методами внутрішньопородної селекції;
2. більшість корів в племінних стадах дослідних господарств мали два - п'ять отелень за проблеми тривалості господарського використання корів. Середній вік корів при першому отеленні становив 27,9 місяців.

3. За середнього надою корів даної породи по племінних стада 6090кг кг, ознака змінювалася від 4173кг до 9233кг засвідчуючи необхідність створення частині тварин оптимальних умови для прояву їх генетичного потенціалу за молочною продуктивністю;

4.жива маса корів в племінних стадах дослідних господарств мережі НААН в середньому становила 565кг. Переважна більшість первісток мала чашоподібну форму вимені і 45% серед них мали відмінну оцінку типу будови тіла.

5.частка запліднених корів від першого осіменіння в середньому по стадах становила 59%, а запліднених телиць – майже 60%. Середній вік першого осіменіння телиць української чорно-рябої молочної породи склав 17,6 місяців, а середній вік корів при вибутті із стада – 4 лактації, або 54,4 місяців. При цьому переважна більшість із них вибувала через захворювання.

6. жива маса ремонтних телиць в процесі їх вирощування від шести – до вісімнадцятимісячного віку засвідчує наявність в стадах дослідних господарств частини молодняку, який не відповідає стандарту породи.

7. для створення високопродуктивних стад української чорно-рябої молочної породи необхідно звертати особливу увагу на добір тварин за живою масою, типом будови тіла, надоями первісток та показниками відтворювальної здатності.

Заявка на участь у конференції

1.Войтенко С.Л., - доктор сільськогосподарських наук, професор

Полтавська державна аграрна академія

Зав. кафедри розведення і генетики сільськогосподарських тварин

Тематичний напрям – 2

Форма участі - заочна

Варіант збірника – електронний

Контактний телефон – 097-492-06-12

2.Вишневський Л.В. – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

Зав. відділом генетичних ресурсів тварин

Тематичний напрям – 2

Форма участі - заочна

З.Сидоренко О.В. – кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник

Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

Зав. лабораторії банку генетичних ресурсів

Форма участі - заочна